

2. Андрушак Є.М. Удосконалення інституту банкрутства // Фінанси України. – 2001. - № 9. – С. 29-37.
3. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента. Т2. - К.: Ника-Центр, 1999. – 512 с. - (Серия «Библиотека финансового менеджера»; Вып. 3).
4. Возіянова Н.Ю. Проблеми становлення та діагностики банкрутства в Україні // Торгівля і ринок України. Тематичний збірник наукових праць з проблем торгівлі і громадського харчування. – Донецьк: ТОВ «Лебідь», 1997. – С. 131 – 133.
5. Голошапов Н.А. Словарь-справочник аудитора / Под ред. В.И. Осипова – М.: «Экзамен», 1999. – 384 с.
6. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій. – К: КНТЕУ. – 2001. – 580 с.
7. Лосєва М.С., Ревтюк Є.А., Петренко В.П. Процедура банкрутства – ефективний важіль примусового удосконалення систем управління суб'єктами господарювання // Регіональні перспективи (Полтава). – 2000. - № 2. – С. 200-201.
8. Ляшенко Г. Банкрутство в системі державного регулювання // Науковий вісник. – 1999. - № 1. – С. 103-108.
9. Пластун О.Л. Визначення сутності поняття «банкрутство» в сучасній науковій літературі // Вісник ЖДТУ. – 2005. - № 2. – С. 256-261.
10. Ситник Л.С. Автореф. дис. д-ра екон. наук: 08.02.03 / НАН України. Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2002. – 32 с.
11. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2000. – 412 с.
12. Третяк О. Про проблему банкрутства підприємств // Економіка України. – 2000. - № 2. – С. 46-50.
13. Шеремет А.Д., Сайфулін Р.С. Финансы предприятий. – М.: ИНФРА-М. – 1999. – 343с.

Аннотація. В статті проведено критический аналіз, систематизація і обобщення існуючих підходів к определению сущности понятия "банкрутство". Представлена характеристика определений и терминов, раскрывающих сущность банкротства как экономической категории.

Ключевые слова: банкрутство, неплатежеспособность, анализ, кризис, закон, финансовые отношения, обязательства.

Summary. The analysis of literary sources about essence of concept "bankruptcy" in modern scientific literature has been conducted and his maintenance has been specified in the article. The attempt of their systematization and destroying of complex determination has done.

Keywords: bankruptcy, insolvency, analysis, crisis, law, financial relationship.

*Рецензент д.е.н., професор ХНЕУ Раєвнева О.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Полякова О.М.*

УДК 339.13

ЗМІСТ І СТРУКТУРА РИНКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРОДУКТІВ ТА ПОСЛУГ

Великородна Д. В., викладач (ХНЕУ)

В статті уточнено визначення інформаційного ринку, проаналізована його структура та структура ринку інформаційних продуктів та послуг України.

Ключові слова: інформаційний ринок, ринок інформаційних продуктів та послуг, інформаційний продукт, інформаційна послуга, інформаційний ресурс.

Постановка проблеми. Підвищення ролі і значення інформації в суспільному житті викликало необхідність виділення інформаційної діяльності в самостійну область та призвело до формування змін в структурі інформаційного ринку. Результатом такого виду діяльності є поява

на ринку інформаційних продуктів і послуг (ІПП), що в свою чергу сприяло формуванню та розвитку інформаційного ринку (ІР), який за оборотом і темпами зростання значно випереджає ринок матеріальних продуктів та послуг. На даний час інформаційний ринок є мало вивченим і, зокрема, немає чіткого визначення його структури. Крім того, більшість дослідників не відокремлює ринок ІПП в складі інформаційного ринку та використовують ці два терміни як синоніми. Тому дедалі актуальнішим стає питання про визначення структури ринку ІПП, його місця та ролі в складі ІР.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження проблем розвитку інформаційної сфери та її структури були опубліковані у працях Ф. Махлупа [1] (автора концепції індустрії знань), П. Страссмана [2] (що запропонував термін "інформаційна робота"), Е. Тоффлера [3] (визначив третій етап у розвитку людства інформаційним). Одним із перших вітчизняних дослідників, який сформулював засади економіки та організації індустрії інформації як наукової та навчальної дисципліни є професор С. Куценко [4].

Автор займається дослідженням структури ринку ІПП яке проводиться відповідно наступних нормативів: Закон України «Про національну програму інформатизації» від 4 лютого 1998 року № 74/98-ВР із змінами, внесеними згідно із Законом № 2684-III (2684-14) від 13.09.2001 та Закон України. «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки».

Метою даної роботи є уточнення визначення ІР та ринку ІПП, аналіз структури ІР та ринку ІПП України; визначення місця та ролі ринку ІПП в структурі ІР.

В ході дослідження буде проведено якісний та порівняльний аналіз з використанням методу наукової абстракції для розвідки та аналізу сутності і структурних складових ІР та ринку ІПП України.

Вклад основного матеріалу. Не зважаючи, що поняття ІР широко використовується як вченими так і практиками, проте чітке його визначення відсутнє. Так, під ІР в сучасній вітчизняній літературі розуміють:

– порівняно нову сферу підприємницької діяльності у вигляді найбільшого багатогалузевого комплексу зі своєю інфраструктурою, що склалася [5];

– сукупність економічних, організаційних та правових відносин з приводу реалізації (продажу та придбання) інформаційних технологій (ІТ), продукції та послуг [6];

– систему правових, соціально-економічних та виробничих відносин, які формуються за умов існування різних форм власності та конкуренції, в процесі обміну ІПП між

виробниками та споживачами з метою задоволення інформаційних потреб [7];

– систему економічних, правових та організаційних відносин по торгівлі продуктами інтелектуальної праці на комерційній основі [8].

Отже, під ІР рекомендується розуміти сукупність правових, економічних та організаційних відносин по торгівлі інформаційними ресурсами, технологіями і послугами на комерційній основі.

Структура ІР безпосередньо пов'язана з інформаційними потребами і відображає можливості ІТ різних років. На наш погляд найбільш відповідна та коректна структура ІР [7] наведена на рис. 1.

Проте, якщо розглянути наведену структуру більш детально, то стає зрозумілим, що більшість його секторів дуже подібні між собою. А саме: інформація для споживачів, для спеціалістів, ділова та послуги освіти (в які включають літературу для освіти на всіх її рівнях) – представляють на наш погляд один великий сегмент – сегмент інформаційних ресурсів, які можуть бути представлені як в електронному вигляді, так і в надрукованій формі; динамічно змінюватися або бути відносно статичними. Останній сектор структури ринку – забезпечувальні інформаційні системи та засоби представляє ІПП на цьому ринку.

Стає зрозумілим, що ІР об'єднує в собі два великих ринки – ринок інформаційних ресурсів та ринок ІПП. Інформаційні ресурси — це знання, підготовлені людьми для соціального використання в суспільстві і зафіксовані на матеріальному носії. Вони є базою для створення інформаційних продуктів. Відповідно до цього можна чітко визначити місце та роль ринку ІПП в структурі ІР – він є його невід'ємною частиною. Використання термінів «інформаційний ринок» як «ринку ІПП» і навпаки, тобто як синонімів – є хибним.

Тлумачення терміна ІПП є неоднозначним. Це пояснюється складністю, новизною і недостатнім опрацюванням економічних аспектів інформатизації та інформаційного виробництва. Далі наведено його найпоширеніші визначення.

У Законі України «Про інформацію» [9] чітко позначені поняття «інформаційна продукція», «інформаційна послуга»:

«Інформаційна продукція – це матеріалізований результат інформаційної діяльності, призначений для задоволення інформаційних потреб громадян, державних органів, підприємств, установ та організацій».

«Інформаційна послуга – це здійснення інформаційної діяльності у визначений час і визначеній законом формі по доведенню інформаційної продукції до споживачів з метою задоволення їх інформаційних потреб».

Рисунок 1 - Структура ІР

З позицій виробника, інформаційний продукт – це сукупність даних, сформована виробником для поширення в речовинній або нематеріальній формі.

Інформаційний продукт може розповсюджуватися в такі самі способи, як і будь-який інший матеріальний продукт, – за допомогою послуг.

Аналіз сутності ІПП дозволяє сформулювати визначення ринку ІПП. Це порівняно нова сфера підприємницької діяльності, заснована на системі правових, економічних і організаційних відносин та орієнтована на торгівлю ІПП на комерційній основі.

Загальноприйнятої структури ринку ІПП на сьогодні немає. Згідно з [7] вона включає в себе: зв'язок (телефонний, телекомунікаційний), програмне забезпечення, обробку даних в обчислювальних центрах, розробку інформаційних систем, та ІТ. Автор частково погоджується з даною структурою, але вважаємо, що включення до неї послуг зв'язку є недоцільним, адже він не відноситься до ІПП. Щодо інших складових, то в результаті швидкого розвитку ринку ІПП до них необхідно ввести деякі корективи.

З пропонуємої точки зору ринок ІПП України має структуру наведену на рис. 2. Дана структура була сформована згідно з національним класифікатором видів економічної діяльності України [10].

Таким чином зміст кожного сектору структури ринку ІПП України такий:

1) консультування з питань інформатизації – консультування щодо типу та конфігурації комп'ютерних технічних засобів та використання програмного забезпечення (ПЗ): аналіз інформаційних потреб користувачів та пошук найоптимальніших рішень;

2) розроблення ПЗ та консультування в цій сфері:

видання стандартного ПЗ – розроблення, видання та реалізація (продаж, прокат та (або) надання ліцензій) системних пакетів програм, службових та ігрових програм;

інші види діяльності з розроблення ПЗ: консультування з питань створення ПЗ та надання допомоги щодо технічних аспектів комп'ютерних систем; розроблення індивідуального ПЗ (на замовлення) та адаптування пакетів програм до специфічних потреб користувачів; розроблення веб-сторінок; надання послуг з системного аналізу, програмування та супроводу, а також інших спеціалізованих послуг у сфері інформатизації;

3) оброблення даних: оброблення даних із застосуванням ПЗ користувача або власного ПЗ; повне оброблення, підготовку та введення даних; експлуатацію на довготривалій основі комп'ютерної техніки, що належить іншим користувачам; надання послуг по розміщенню даних у мережі Інтернет.

4) діяльність, пов'язана з банками даних: надання даних у певному порядку чи послідовності шляхом вибирання чи прямого доступу до даних (автоматизоване ведення даних): дані можуть бути доступні для всіх або для обмеженої кількості користувачів і сортуватися на замовлення; видання будь-якої інформації у мережі Інтернет, у т. ч. книг, газет, журналів, якщо вони не мають іншої форми публікації, крім мережі Інтернет; створення баз даних у оперативному режимі "он-лайн"; створення каталогів, адресних списків тощо в оперативному режимі; діяльність, пов'язану з порталами пошуку в мережі Інтернет;

5) ремонт і технічне обслуговування офісної та електронно-обчислювальної техніки: офісних машин та устаткування, включаючи

фотокопіювальне устаткування та обчислювальні машини;

б) інша діяльність у сфері інформатизації – інформаційні послуги, які не увійшли до попередніх класів інформаційних послуг.

Висновки. Під ІР рекомендується розуміти сукупність правових, економічних та організаційних відносин по торгівлі інформаційними ресурсами, технологіями і послугами на комерційній основі.

Проведений аналіз структури ІР дозволив зробити висновок, що він об'єднав в собі два великих ринки – ринок інформаційних ресурсів та ринок ІПП. Виходячи з чого було визначено, що ринок ІПП є невід'ємною складовою частиною в структурі ІР.

Рисунок 2 - Структура ринку ІПП

Було сформульовано найбільш прийнятне визначення ринку ІПП, як порівняно нової сфери підприємницької діяльності, заснованої на системі правових, економічних та організаційних відносин та орієнтованої на торгівлю ІПП на комерційній основі.

Уточнено структуру ринку ІПП України та виділено в ній шість секторів: консультування з питань інформатизації; розроблення ПЗ та консультування в цій сфері; оброблення даних; діяльність, пов'язана з банками даних; ремонт і технічне обслуговування офісної та електронно-обчислювальної техніки; інша діяльність у сфері інформатизації.

Напрямами подальших розвідок представлених досліджень є виявлення і аналіз ознак ринку ІПП України та його основних характеристик.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Махлуп Ф. Производство и распространение знаний в США / Ф. Махлуп; пер. с англ. И.И. Дюмулена и др. – М.: Прогресс, 1962. – 402 с.
2. Страссман П. Информация в век электроники: учебник / П. Страссман; пер. с англ. – М.: Экономика, 2001. – 178 с.
3. Тоффлер Элвин. Третья волна / Элвин Тоффлер; пер. с англ. – М.: АСТ, 2004. – 784 с.
4. Куценко С.П. Проблемы экономики, организации и планирования индустрии информации / С.П. Куценко. – Киев, 1973. – 175 с.
5. Лазарева С.Ф. Экономика та організація інформаційного бізнесу: Навч. посібник. / С.Ф. Лазарева. – К.: КНЕУ, 2002. – 668 с.
6. Державний класифікатор України. Державний класифікатор продукції та послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/klasf/klasif/dkpp.rar>.
7. Чубукова О.Ю. Економіка інформації: ринок продуктів та послуг./ О.Ю. Чубукова – К.: Нора-прінт, 2001. – 344 с.
8. Закон України. «Про концепцію Національної програми інформатизації» від 4 лютого 1998 року № 75/98-ВР // Відомості ВРУ. – 1998. – № 27-28. – С. 182.
9. Закон України. Про інформацію. від 2 жовтня 1992 р. // Відомості ВРУ. – 1992. – № 48. – С. 650.
10. Державний класифікатор України. Класифікація видів економічної діяльності. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/klasf/klasif/kved.rar>.

Аннотація. В данній статті було уточнено определение информационного рынка, проанализирована его структура и структура рынка информационных продуктов и услуг Украины.

Ключевые слова: информационный рынок, рынок информационных продуктов и услуг, информационный продукт, информационная услуга, информационный ресурс.

Summary. The definition of the information market is specified in the article; the structure of the information market and the structure of the Ukrainian market of information products and services are analyzed.

Key words: information market, market of information products and services, information product, information service, information resource.

*Рецензент д.е.н., доцент ХНЕУ Малярець Л.М.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Єлагін Ю.В.*